

Podatki lokalne - wymiar, pobór, egzekucja

Dowiedz się więcej na www.ksiegarnia.beck.pl

Rozdział I. Podstawowe pojęcia i definicje

1. Podatki lokalne

Wbrew nazwie jest to pojęcie „umowne” a tego rodzaju należności zostały uregulowane w trzech ustawach:

- 1) PodLokU w zakresie podatków od:
  - a) nieruchomości,
  - b) środków transportowych,
- 2) PodRolU w zakresie podatku rolnego,
- 3) PodLeśnyU w zakresie podatku leśnego.

Oprócz innych należności podatkowych stanowiących dochód gmin i pobieranych przez naczelników właściwych terytorialnie urzędów skarbowych, w PodLokU uregulowano zasady naliczania „opłat samorządowych”, których wysokość (podobnie jak podatków od nieruchomości i środków transportowych) jest kształtowana przez organy stanowiące w gminach. Pomędzy niektórymi podatkami istnieją podobieństwa w zakresie np. ustawowych terminów płatności, zasad powstawania i wygaszania obowiązku podatkowego czy tego, kto jest podatnikiem.

To wszystko daje podstawę do rozważenia w przyszłości wprowadzenia jednej ustawy, w której zbiorczo uregulowane byłyby zasady dotyczące naliczania przedmiotowych należności, które w całości stanowią dochody gminnych budżetów.

1.1. Zobowiązanie a obowiązek podatkowy (ustalenie a określenie wysokości zobowiązania do zapłaty)

Z konstrukcji poszczególnych podatków w całości zasilających gminne budżety wynika, że zaliczają się one do kategorii podatków majątkowych – czyli takich, których zapłata wynika z samego faktu posiadania określonego dobra (np. nieruchomości gruntowej czy budynkowej). Ustawodawca wskazał w związku z tym, że wystąpienie określonych stanów faktycznych (jak np. nabycie prawa własności, zawarcie z jednostką samorządu terytorialnego umowy najmu/dzierżawy co do nieruchomości będącej jej własnością) będzie powodowało określone następstwa polegające na złożeniu w siedzibie organu podatko-

wego informacji (osoby fizyczne) lub deklaracji (osoby prawne, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej), co z kolei doprowadzi do ustalenia lub określenia wysokości skonkretyzowanych zobowiązań podatkowych.

Dlatego należy zdefiniować te dwa pojęcia (tj. obowiązek podatkowy i zobowiązanie podatkowe), ze wskazaniem na przewidziane przez ustawodawcę formy powstawania drugiego ze wskazanych pojęć.

Zarówno obowiązek podatkowy, jak i zobowiązanie podatkowe (jako pojęcia) zostały zdefiniowane w OrdPU:

- 1) art. 4 (**obowiązek podatkowy**): „wynikająca z ustaw podatkowych nieskonkretyzowana powinność przymusowego świadczenia pieniężnego w związku z zaistnieniem zdarzenia określonego w tych ustawach”,
- 2) art. 5 (**zobowiązanie podatkowe**): „wynikające z obowiązku podatkowego zobowiązanie podatnika do zapłacenia na rzecz Skarbu Państwa, województwa, powiatu albo gminy podatku w wysokości, w terminie oraz w miejscu określonych w przepisach prawa podatkowego”.

Chcąc powiązać ze sobą dwie przedmiotowe definicje, należałoby wskazać, że najpierw musi zmaterializować się taki stan faktyczny, z którego będzie wynikało powstanie obowiązku podatkowego. Innymi słowy – każda z ustaw opisujących konstrukcje poszczególnych podatków lokalnych wiąże w pierwszej kolejności obowiązek zapłaty podatku z nabyciem prawa własności np. nieruchomości. Określony podmiot (osoba fizyczna lub prawna) kupuje prawo własności nieruchomości, a z posiadaniem takiego prawa ustawodawca wiąże status podatnika z podmiotowością właściciela. „Zaistniałe zdarzenie”, o którym mowa w art. 4 OrdPU to w naszym przypadku nabycie prawa własności i jeśli będzie ono skuteczne, podmiot, który je nabył, jest z mocy prawa zobowiązany do zapłaty należnego z tego tytułu podatku w formie wynikającej ze sposobu, w jaki powstało zobowiązanie podatkowe.

Drugie z pojęć zdefiniowanych przez ustawodawcę w art. 5 OrdPU może (jak sama definicja wskazuje) zaistnieć wyłącznie po uprzednim stwierdzeniu, że w danym stanie faktycznym zaistniał obowiązek podatkowy – czyli wystąpiło takie zdarzenie, z którym ustawodawca powiązał obowiązek ponoszenia określonego świadczenia, we wskazanych przez przepisy prawa podatkowego: miejscu, terminie i wysokości.

Z uwagi na przedmiot opodatkowania pewna odmienność występuje na gruncie podatku od środków transportowych, w których obowiązek podatkowy powstaje nie tylko od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym nabyto prawo własności. Może on również powstać w tym samym terminie, ale liczonym od dnia zarejestrowania zakupionego przedmiotu opodatkowania (jeżeli przed nabyciem prawa własności przedmiot opodatkowania nie był zarejestrowany na terenie Rzeczypospolitej Polskiej).

Na gruncie, podatków lokalnych miejsce zapłaty zobowiązania nie odgrywa tak istotnej roli jak dwa pozostałe elementy z definicji zobowiązania podatkowego – tj. jego wysokość oraz termin dokonania zapłaty. Bo przecież nie ma większego znaczenia czy podatnik dokona zapłaty w miejscowości, w której mieszka czy np. w trakcie wakacyjnego wyjazdu. Zupełnie inaczej rzecz wygląda z dwoma pozostałymi elementami, w zakresie których podatnik już takiej swobody nie ma.

W zależności od podatku w poszczególnych ustawach określono następujące terminy zapłaty:

- 1) **podatek od nieruchomości** (art. 6 ust. 7 i ust. 9 pkt 3 PodLokU):
  - a) osoby fizyczne – w decyzji, którą wystawia i następnie doręcza organ podatkowy, kwota rocznego zobowiązania jest podzielona na cztery raty płatne do 15: marca (I), maja (II), września (III) i listopada (IV),
  - b) osoby prawne – w ich przypadku kwota rocznego zobowiązania jest dzielona na dwanaście rat, z których pierwsza jest płatna w terminie przewidzianym na złożenie deklaracji (czyli do 31 stycznia), a pozostałe raty płatne są w terminie do 15 każdego następnego miesiąca;
- 2) **podatek rolny** (art. 6a ust. 6 i ust. 8 pkt 3 PodRolU) osoby fizyczne i prawne płacą w tych samych terminach, tj. do 15: marca (I), maja (II), września (III) i listopada (IV);
- 3) **podatek leśny** (art. 6 ust. 3 i ust. 5 pkt 3 PodLeśnyU) płatny jest w analogicznych terminach jak podatek od nieruchomości, za wyjątkiem I raty uiszczanej przez osoby prawne, która płatna jest w terminie do 15 stycznia danego roku (w tym terminie składane są również deklaracje);
- 4) **podatek od środków transportowych** (art. 11 PodLokU) – i tutaj regulacje są odmienne niż w pozostałych podatkach; kwota rocznego zobowiązania płatna jest co do zasady w dwóch ratach – tj. do 15 lutego i września, przy czym rozróżnienie co do terminu płatności powstaje, jeżeli obowiązek podatkowy powstał:
  - a) po 1 lutym, a przed 1 września danego roku – wówczas I rata płatna jest w terminie 14 dni od daty powstania zobowiązania, a II w ustawowym terminie do 15 września,
  - b) po 1 września danego roku – wówczas podatek jest płatny jednorazowo w terminie 14 dni od daty powstania obowiązku.

Elementem definicji zobowiązania podatkowego jest również nałożenie na podatnika obowiązku dokonywania jego zapłaty w wysokości określonej przez przepisy prawa podatkowego. W praktyce oznacza to, że osoby fizyczne płacą poszczególne raty w wysokościach ustalonych przez organ podatkowy i wskazanych w doręczanych decyzjach. W przypadku podatników działających jako osoby prawne oraz jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej obowiązuje zasada samoopodatkowania, która sprowadza się do tego, że z uwagi na sposób powstania zobowiązania to sam podatnik dokonuje w deklaracji obliczenia kwoty rocznego zobowiązania oraz dokonuje wpłat minimum 1/12 części w każdym miesiącu.

W OrdPU ustawodawca przewidział dwa sposoby powstawania zobowiązań podatkowych, wskazując w art. 21 § 1, że powstaje ono (w zależności od formy organizacyjnej podatnika) z dniem:

- 1) zaistnienia zdarzenia, z którym ustawa podatkowa wiąże powstanie takiego zobowiązania; na gruncie podatków lokalnych jest nim złożenie deklaracji w terminie do:
  - a) 15 stycznia – podatek rolny i leśny,
  - b) 31 stycznia – podatek od nieruchomości,
  - c) 15 lutego – podatek od środków transportowych.

W takich przypadkach zobowiązania powstają z mocy prawa i podlegają wpłacie na konto organu podatkowego. Ustawodawca przewidział sytuację, w której – na skutek powziętych przez organ wątpliwości – zostanie wszczęte postępowanie podatkowe, które wykaże, że podatnik:

- nie zapłacił podatku w prawidłowej wysokości,
- nie złożył deklaracji,
- w złożonej deklaracji wykazał inną wysokość zobowiązania niż faktycznie należna lub nie wykazał kwoty powstałego zobowiązania.

Wówczas organ wydaje decyzję, w której określa wysokość zobowiązania podatkowego. Taka decyzja nie tworzy nowego zobowiązania (ma deklaratoryjny charakter), konkretyzuje jedynie kwotę zobowiązania, które powstało z mocy prawa.

- 2) doręczenia decyzji organu podatkowego ustalającej wysokość tego zobowiązania – w tym przypadku to decyzja wydana przez organ podatkowy (skutecznie doręczona) tworzy kwotę zobowiązania podatkowego i właśnie dlatego jest to decyzja posiadająca konstytutywny charakter. Jeżeli podatnik będący wyłączeniem osobą fizyczną nie otrzymał decyzji, nie zostanie mu ona doręczona – to pomimo tego, że jest np. właścicielem określonych nieruchomości – nie będzie zobowiązany do zapłaty związanego z nimi podatku. W takich przypadkach (dotyczących wyłącznie osób fizycznych) dopiero skuteczne doręczenie decyzji konstytutywnej (ustalającej) wysokość zobowiązania będzie skutkowało przekształceniem się obowiązku podatkowego w zobowiązanie podatkowe.

Przykład

Osoba fizyczna podpisuje z gminą umowę najmu lokalu użytkowego stanowiącego garaż i płaci czynsz zgodny z umową. Z różnych względów (np. wadliwego przepływu informacji pomiędzy poszczególnymi komórkami organizacyjnymi w urzędzie gminy/miasta) najemca nie został poinformowany o obowiązku zapłaty podatku od nieruchomości i nie zgłasza powierzchni garażu do opodatkowania. Taki stan rzeczy trwa np. dwa lata i zostaje ujawniony podczas audytu lub kontroli. Najemca lokalu będzie zobowiązany do zapłaty podatku za cały okres (tj. od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym podpisano umowę) tylko wówczas, gdy przed upływem okresu przedawnienia organ podatkowy doręczy podatnikowi decyzję ustalającą wysokość tego zobowiązania.

1.2. Podatnik

Zgodnie z legalną definicją zawartą w art. 7 OrdPU podatnikiem może być:

- 1) osoba fizyczna,
- 2) osoba prawna,
- 3) jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej,

jeżeli podlega obowiązkowi podatkowemu na gruncie odrębnych ustaw. W praktyce oznacza to bezpośrednie powiązanie w treści ustawy podatkowej określonego podmiotu z obowiązkiem ponoszenia przez niego na rzecz gminy świadczenia pieniężnego z tytułu np. bycia właścicielem nieruchomości czy środka transportowego.

Każda z ustaw regulujących zasady opodatkowania nieruchomości zawiera podobne regulacje w zakresie wskazywania katalogu podatników. Wyliczenia te, jak OrdPU, wskazują na:

- 1) osoby fizyczne (w tym wspólnicy w spółce cywilnej, a nie sama spółka z uwagi na treść definiującego umowę takiej spółki art. 860 KC, zgodnie z którym taka umowa to zobowiązanie poszczególnych wspólników do dążenia osiągnięcia wspólnie zamierzonego celu gospodarczego);
- 2) osoby prawne (np. jednostki samorządu terytorialnego każdego szczebla, spółki akcyjne oraz z ograniczoną odpowiedzialnością);
- 3) jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej (wyodrębniając w tej ostatniej grupie takie spółki, które nie posiadają osobowości prawnej), tj. spółki cywilne oraz tzw. spółki osobowe z art. 4 §1 pkt 1 KSH (tj. jawna, partnerska, komandytowa i komandytowo-akcyjna), jeżeli są one:
  - a) właścicielami nieruchomości,
  - b) posiadaczami samoistnymi,
  - c) użytkownikami wieczystymi,
  - d) posiadaczami nieruchomości będących własnością jednostki samorządu terytorialnego lub Skarbu Państwa – rozróżniając tutaj sytuacje, w których to posiadanie wynika z umowy zawartej z właścicielem lub jest bez tytułu prawnego.

Ponadto ustawodawca przewidział, że przedmiot opodatkowania znajdujący się we współposiadaniu minimum dwóch podmiotów stanowi odrębny przedmiot opodatkowania w stosunku do indywidualnych nieruchomości każdego ze współposiadaczy. Z uwagi na swoją specyfikę odrębne uregulowania zawiera PodRoLU, która zalicza do kręgu podatników:

- 1) tego ze współposiadaczy gruntów stanowiących gospodarstwo rolne, który prowadzi je w całości,
- 2) spółdzielnię produkcyjną, jeżeli grunty stanowiące gospodarstwo rolne zostały wniesione do niej jako wkład gruntowy,
- 3) dzierżawcę gospodarstwa rolnego, jeżeli umowa dzierżawy została zawarta w związku z obowiązywaniem przepisów UbRoLU oraz RentyStrRoLU.

W zakresie podatku od środków transportowych w PodLokU, oprócz osób fizycznych i prawnych będących właścicielami, wskazuje się również:

- 1) jednostki organizacyjne, na które środek transportowy został zarejestrowany,
- 2) posiadaczy środków transportowych zarejestrowanych na terenie Rzeczypospolitej Polskiej „jako powierzone przez zagraniczną osobę fizyczną lub prawną podmiotowi polskiemu”.

1.3. Organ podatkowy

Kwestia ustawowego określenia, kto jest organem podatkowym, została rozwiązana w art. 13 OrdPU. Pierwotnie, do końca 1998 r., byli nimi wójtowie, burmistrzowie (prezydenci miast). Po nowelizacji z początku 1999 r. stali się nimi przewodniczący zarządów w poszczególnych jednostkach samorządu terytorialnego. Kolejna nowelizacja art. 13 OrdPU nastąpiła w związku z uchwaleniem 20.6.2002 r. ustawy o bezpośrednim wyborze

wójta, burmistrza i prezydenta miasta. Od tej zmiany do chwili obecnej w samorządzie terytorialnym organami podatkowymi są wójt, burmistrz, prezydent miasta.

1.4. Ewidencja gruntów i budynków

W trakcie podejmowania przez samorządowe organy podatkowe czynności związanych z wymiarem podatków, które za przedmiot mają nieruchomości gruntowe i budynkowe, ustawodawca przewidział obligatoryjne uwzględnianie treści art. 21 PrGeodKartU, zgodnie z którym podstawę wymiaru podatków stanowią dane zawarte w ewidencji gruntów i budynków.

Jest to rodzaj elektronicznego rejestru, prowadzonego przez poszczególnych starostów na podstawie EwGriBudR. Zgodnie z zawartymi w nim regulacjami przedmiotowa ewidencja obejmuje następujące dane:

- 1) liczbę i opisy gruntów, budynków i lokali (np. powierzchnia zabudowy i użytkowa, liczba kondygnacji czy liczba właścicieli);
- 2) przysługujące poszczególnym współwłaścicielom wielkości udziałów w prawie własności, a także daty określające nabycie oraz utratę tego prawa;
- 3) informacje dotyczące:
  - a) użytkowników wieczystych gruntów,
  - b) jednostek organizacyjnych sprawujących zarząd lub trwały zarząd nieruchomościami,
  - c) państwowych osób prawnych, którym Skarb Państwa powierzył w stosunku do jego nieruchomości wykonywanie prawa własności lub innych praw rzeczowych,
  - d) organów administracji publicznej, które gospodarują nieruchomościami wchodzącymi w skład zasobu nieruchomości Skarbu Państwa oraz gminnych, powiatowych i wojewódzkich zasobów nieruchomości,
  - e) użytkowników gruntów państwowych i samorządowych,
  - f) gruntów, które są przedmiotem umów dzierżawy, oraz dzierżawców tych gruntów, zgłaszanych do ewidencji w związku z przepisami art. 28 ust. 4 pkt 1, art. 38 pkt 1 oraz art. 117 UbRolIndU,
  - g) opisu praw osób, organów i jednostek organizacyjnych do gruntów, budynków i lokali,
  - h) dokumentów, które stanowiły podstawę do sporządzenia ww. opisu praw,
  - i) daty ostatniej weryfikacji danych,
  - j) wielkości udziałów osób, jednostek organizacyjnych oraz organów w przysługujących im i ujawnianych w ewidencji prawach i uprawnieniach do nieruchomości, a także dat określających nabycie oraz utratę tych praw i uprawnień.

Zgodnie z regulacjami zawartymi w analizowanym EwGriBudR:

- 1) § 44 – do zadań starosty związanych z prowadzeniem ewidencji należy:
  - a) utrzymywanie systemu teleinformatycznego,
  - b) utrzymanie operatu ewidencyjnego w stanie aktualności, tj. zgodności z dostępnymi dla organu dokumentami i materiałami źródłowymi,
  - c) udostępnianie danych ewidencyjnych,
  - d) okresowa weryfikacja danych ewidencyjnych,

- e) modernizacja ewidencji,
- 2) § 49 – obowiązkiem starosty jest zawiadomienie m.in. samorządowych organów podatkowych o zmianach w danych ewidencyjnych, o ile mają one wpływ na wymiar podatków lokalnych (tj. rolnego, leśnego i od nieruchomości) mających za przedmiot nieruchomości gruntowe i budynkowe.

Z realizacją ww. obowiązków w praktyce bywa różnie, czego głównym powodem jest brak odpowiednich środków finansowych (co okazjonalnie przekłada się na żądanie opłaty od gmin, które w trakcie kontroli występują o udostępnienie większej ilości danych). Starostowie tłumaczą to dużym zakresem żądanych informacji, koniecznością zaangażowania w realizację wniosku gminy pracy większej liczby osób. Powstaje wówczas pytanie, czy starostowie mogą żądać takich opłat od gmin?

Otóż w tego typu przypadkach żądania starostów są całkowicie bezpodstawne. Wynika to ze wskazanych poniżej regulacji prawnych.

Co do zasady z **art. 40b PrGeodKartU** wynika uprawnienie Starostów, jako organów prowadzących powiatowe zasoby geodezyjne i kartograficzne, do pobierania opłat za:

- 1) umożliwienie korzystania z usług teleinformatycznego systemu,
- 2) sporządzanie i wydawanie wypisów oraz wyrysów z operatu ewidencji gruntów i budynków,
- 3) uwierzytelnianie dokumentów opracowanych przez wykonawców prac geodezyjnych lub prac kartograficznych, co do zgodności tych dokumentów z danymi zawartymi w bazach danych,
- 4) wysłanie materiałów zasobu pod wskazany adres,
- 5) udostępnianie rzeczoznawcom majątkowym do wglądu zbiorów aktów notarialnych oraz orzeczeń sądowych i decyzji administracyjnych będących podstawą wypisów w ewidencji gruntów i budynków,
- 6) uzgadnianie usytuowania projektowanej sieci uzbrojenia terenu.

Przy czym nie pobiera się opłaty za wypisy i wyrisy, jeżeli zostały sporządzone na żądanie jednostki samorządu terytorialnego w związku z jej działaniami mającymi na celu:

- 1) ujawnienie prawa do nieruchomości danej jednostki samorządu terytorialnego w księdze wieczystej,
- 2) przeniesienie prawa do nieruchomości na rzecz danej jednostki samorządu terytorialnego,
- 3) przeniesienie praw do nieruchomości przez jednostkę samorządu terytorialnego na rzecz Skarbu Państwa.

Żaden z powyższych przypadków nie dotyczy działań gminy polegających na naliczaniu zobowiązań z tytułu podatków lokalnych. Regulacją prawną, która obliguje starostów do bezpłatnego udostępniania dla gmin danych ewidencyjnych jest **art. 15 InformPodPublU**, zgodnie z którym: „podmiot prowadzący rejestr publiczny (np. starosta) zapewnia podmiotowi publicznemu (tj. gminie) albo podmiotowi niebędącemu podmiotem publicznym, realizującym zadania publiczne na podstawie odrębnych przepisów albo na skutek powierzenia lub zlecenia przez podmiot publiczny ich realizacji, **nieodpłatny dostęp do danych zgromadzonych w prowadzonym rejestrze, w zakresie niezbędnym do realizacji tych zadań**”.

Stosowane w ewidencji gruntów i budynków oznaczenia poszczególnych rodzajów użytków gruntowych powinny odpowiadać oznaczeniom enumeratywnie wskazanym w EwGriBudR. W praktyce spotykane jest stosowanie oznaczeń (np. dr-PsIV czy Ls-W), których rozporządzenie nie przewiduje – tryb postępowania samorządowego organu podatkowego w takim przypadku będzie analizowany w części publikacji omawiającej podstawowe informacje w zakresie postępowania podatkowego.

Gmina – realizując swoje zadania w zakresie naliczania zobowiązań podatkowych mających za swój przedmiot nieruchomości i stanowiących jej dochody – ma obowiązek dostosować rodzaj należności od klasyfikacji danej nieruchomości gruntowej w powiązaniu z jej oznaczeniem:

- 1) **podatek od nieruchomości** (§ 67 pkt 7 i § 68 pkt 3 i pkt 4 EwGriBudR):
  - a) tereny różne (Tr),
  - b) grunty zabudowane i zurbanizowane:
    - tereny mieszkaniowe (B),
    - tereny przemysłowe (Ba),
    - inne tereny zabudowane (Bi),
    - zurbanizowane tereny niezabudowane lub w trakcie zabudowy (Bp),
    - tereny rekreacyjno-wypoczynkowe (Bz),
    - użytki kopalne (K),
    - tereny komunikacyjne: [drogi (dr), tereny kolejowe (Tk), inne tereny komunikacyjne (Ti), grunty przeznaczone pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych (Tp)],
    - grunty pod wodami: [grunty pod morskimi wodami wewnętrznymi (Wm), grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi (Wp), grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi (Ws)].

Podjmując działania zmierzające do opodatkowania podatkiem od nieruchomości poszczególnych gruntów, samorządowe organy podatkowe powinny mieć na uwadze regulacje PodLokU w zakresie nieruchomości nie podlegających opodatkowaniu oraz objętych przedmiotowymi zwolnieniami.

- 2) **podatek rolny** (§ 68 ust. 1 pkt 1 EwGriBudR) – wśród gruntów rolnych wyróżnia się:
  - a) użytki rolne, tj.:
    - grunty orne (R),
    - sady (S),
    - łąki trwałe (Ł),
    - pastwiska trwałe (Ps),
    - grunty rolne zabudowane (Br),
    - grunty pod stawami (Wsr),
    - grunty pod rowami (W),
    - grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych (Lzr),
  - b) nieużytki (N);
- 3) **podatek leśny** (§ 68 ust. 2 EwGriBudR):
  - a) lasy (Ls),
  - b) grunty zadrzewione i zakrzewione (Lz).

2. Zmiany prawa w trakcie 2019 r.

W przedmiotowym zakresie należy wskazać na trzy nowelizacje.

2.1. Ustawa o zmianie ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji oraz niektórych innych ustaw

Dnia 11.9.2019 r. została uchwalona ustawa o zmianie ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji oraz niektórych innych ustaw, która 15.10.2019 r. została podpisana przez Prezydenta (Dz.U. z 2019 r. poz. 2070).

Objętościowo niemal 2/3 tej ustawy dotyczy materii związanej z egzekucją administracyjną, dlatego poniżej zostaną omówione **najważniejsze zmiany** (w celu przejrzystości zapisu w odrębnych punktach), które będą przydatne zwłaszcza dla tych gmin, których organy wykonawcze są jednocześnie organami egzekucyjnymi nie tylko w zakresie „zaległości podatkowych”, lecz również z tytułu opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi:

- 1) **w art. 6 (obowiązek podejmowania przez wierzyciela czynności zmierzających do zastosowania środków egzekucyjnych)** – dodano § 1e i § 1f, zgodnie z którymi wezwanie przez wierzyciela do złożenia oświadczenia o posiadanym majątku i źródłach dochodu zawiera:
  - a) pouczenie o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia,
  - b) informacje umożliwiające złożenie tego oświadczenia w możliwie prawdziwym i zupełnym zakresie,a samo oświadczenie zobowiązanego również jest składane (w wyznaczonym terminie w formie ustnej do protokołu lub pisemnie) pod rygorem odpowiedzialności karnej;
- 2) **w art. 15 (obowiązek przesłania upomnienia dla zobowiązanego)** – dodano § 1a i § 1b, zgodnie z którymi w upomnieniu powinny znaleźć się nowe elementy:
  - a) pouczenie, że zobowiązany, jeżeli w ciągu 7 dni od doręczenia upomnienia nie wykona w całości zaległego obowiązku, ma obowiązek powiadomić wierzyciela oraz po doręczeniu odpisu tytułu wykonawczego – również organ egzekucyjny – o zmianie adresu miejsca zamieszkania lub siedziby,
  - b) wskazanie imienia, nazwiska, stanowiska służbowego oraz podpisu osoby upoważnionej do działania w imieniu wierzyciela (w przypadku gdy upomnienie jest generowane automatycznie – może nie zawierać podpisu takiej osoby);
- 3) **w art. 17 (postanowienie jako forma rozstrzygnięcia organu egzekucyjnego)** – dodano § 1c, zgodnie z którym organ egzekucyjny wydaje postanowienie w przypadku uchybienia terminu do wniesienia/złożenia:
  - a) skargi,
  - b) wniosku,
  - c) podania,jeżeli ich wniesienie/złożenie jest ograniczone takim terminem;
- 4) **w art. 18c (zawiadomienie o zagrożeniu ujawnienia danych dłużnika w Rejestrze Należności Publicznoprawnych)** – dodano § 1a, zgodnie z którym takie za-

wiadomienie zawiera imię, nazwisko, stanowisko służbowe oraz podpis osoby upoważnionej do działania w imieniu wierzyciela (w przypadku gdy zawiadomienie jest generowane automatycznie – może nie zawierać podpisu takiej osoby), a ponadto zmieniono treść § 2, zgodnie z którym takie zawiadomienie może być elementem treści upomnienia;

- 5) **w art. 19 (organy egzekucyjne obowiązków o charakterze pieniężnym)** – uchylono § 3, zgodnie z którym przewodniczący organu orzekającego w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych w pierwszej instancji jest organem egzekucyjnym uprawnionym do stosowania egzekucji z wynagrodzenia za pracę ukaranego, w egzekucji administracyjnej należności pieniężnych z tytułu kar pieniężnych i kosztów postępowania orzeczonych w tych sprawach;
- 6) **w art. 22 (właściwość miejscowa organów egzekucyjnych)** – dodano § 3b, zgodnie z którym jeżeli zmiana ulegnie właściwość miejscowa organu egzekucyjnego to czynności podjęte przez organ przed uzyskaniem informacji o tej zmianie pozostają skuteczne;
- 7) **w art. 26 (tytuł wykonawczy – wszczęcie egzekucji):**
  - a) zmieniono treść § 1c, zgodnie z którym tytuły wykonawcze i wnioski egzekucyjne do organu egzekucyjnego „przekazuje się” (było: „mogą być przekazywane”):
    - drogą elektroniczną (poprzez system teleinformatyczny lub środkami komunikacji elektronicznej),
    - jeżeli z technicznych przyczyn droga elektroniczna nie jest możliwa – to poprzez: operatora pocztowego w rozumieniu PrPoczt, pracowników wierzyciela lub inne upoważnione osoby lub organy,
  - b) dodano § 1e, § 1f, § 1g i § 1h, zgodnie z którymi oprócz tytułu wykonawczego i wniosku egzekucyjnego wierzyciel przekazuje organowi egzekucyjnemu informację dotyczącą:
    - posiadanego przez zobowiązanego składnika majątku lub źródła dochodu – jeżeli są znane wierzycielowi,
    - majątku zobowiązanego lub jego większej części – jeżeli właściwość miejscowa organu egzekucyjnego ustalana jest zgodnie z art. 22 § 3 (tj. według faktycznego miejsca ich położenia, a nie miejsca znanego przed wszczęciem egzekucji),
    - siedziby lub miejsca zamieszkania dłużnika zobowiązanego, który jest obciążony prawem majątkowym względem zobowiązanego – w przypadkach ustalania właściwości miejscowej na podstawie art. 22 § 3a,
    - daty wysłania przez centralne biuro łącznikowe wniosku o udzielenie informacji lub powiadomienia do państwa członkowskiego lub państwa trzeciego oraz numeru referencyjnego tego wniosku – jeżeli w danej sprawie wystąpiono z wnioskiem o udzielenie pomocy w trybie ustawy o wzajemnej pomocy,
    - ujawnionego po umorzeniu postępowania (z uwagi na brak wymagalności obowiązku, jego umorzenie, wygaśnięcie lub nieistnienie) składnika majątkowego lub źródła dochodu oraz numeru i daty postanowienia o umorzeniu – jeżeli wystąpiono z wnioskiem o ponowne wszczęcie egzekucji,

- danych osobowych oraz adresu do korespondencji przedstawiciela ustawowego zobowiązanego, jego opiekuna lub kuratora (w przypadku ustanowienia dla zobowiązanego opieki lub kurateli) oraz w przypadku jego działania – zarządcy przedsiębiorstwa w spadku.

Informacja ta jest przekazywana w taki sam sposób co wskazane powyżej w zakresie tytułu wykonawczego i wniosku egzekucyjnego.

Ustawodawca wskazał również, że wierzyciel zostanie zawiadomiony (za pośrednictwem systemu teleinformatycznego) o nieprzyjęciu tytułu wykonawczego wraz z uzasadnieniem – jeżeli zostanie stwierdzone, że:

- zawiera dane zobowiązanego inne niż w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej oraz w rejestrze PESEL,
- zawiera dane wierzyciela i podstawę prawną niezgodne ze słownikami referencyjnymi zamieszczonymi na stronie Ministerstwa Finansów,
- nie zawiera innych niż ww. danych, jednocześnie wymaganych przez ustawodawcę w art. 27

c) w § 5 dodano dwa zdarzenia, z zaistnieniem których następuje wszczęcie postępowania egzekucyjnego – tj.:

- podpisanie protokołu zajęcia ruchomości przez pracownika obsługującego organ egzekucyjny – jeżeli to podpisanie nastąpiło przed doręczeniem zobowiązanemu odpisu tytułu wykonawczego,
- wpis w księdze wieczystej o wszczęciu egzekucji z nieruchomości lub złożenie wniosku o wpis o wszczęciu egzekucji z nieruchomości do zbioru dokumentów – jeżeli wpis lub złożenie nastąpiły przed doręczeniem zobowiązanemu odpisu tytułu wykonawczego;

8) **dodanie art. 26aa**, zgodnie z którym organem prowadzącym teleinformatyczny system do przekazywania tytułów wykonawczych i wniosków egzekucyjnych jest Szef Krajowej Administracji Skarbowej – o ile Minister Finansów nie wskaże w rozporządzeniu innego organu;

9) **dodanie art. 26ca**, zgodnie z którym wierzyciel wystawia kolejny tytuł wykonawczy w razie potrzeby:

- a) dokonania zabezpieczenia na nieruchomości lub egzekucji z nieruchomości wchodzącej w skład majątku wspólnego zobowiązanego i jego małżonka – w takich przypadkach, kiedy odpowiedzialność zobowiązanego za niezapłaconą w terminie należność z odsetkami obejmuje zarówno jego majątek osobisty, jak i majątek wspólny,
- b) przeprowadzenia egzekucji z przedmiotu hipoteki przymusowej – jeżeli ten przedmiot zostanie przeniesiony na inny podmiot niż zobowiązany;

10) **w art. 27 (elementy składowe tytułu wykonawczego):**

- a) w § 1 pkt 3 zobowiązano wierzyciela do wskazania rodzaju należności pieniężnej będącej przedmiotem egzekucji,
- b) w § 1 dodano pkt 9a, zgodnie z którym w tytule wykonawczym wierzyciel poucza zobowiązanego o przysługującym jego małżonkowi prawie do wniesienia sprzeciwu co do odpowiedzialności majątkiem wspólnym,
- c) dodano § 1a i § 1b, zgodnie z którymi w wystawionym tytule wierzyciel wskazuje jako adres zobowiązanego ostatni znany mu adres zamieszkania lub siedziby,

Ponadto jeżeli tytuł wystawia wierzyciel będący jednocześnie organem egzekucyjnym, to może on nie zawierać podpisu osoby upoważnionej do działania w imieniu wierzyciela.

- d) dodano § 2a i § 2b, zgodnie z którymi Ministrowie Finansów i Sprawiedliwości określa w rozporządzeniu:
- sposób nadania wierzycielowi dostępu do systemu teleinformatycznego, poprzez który są przekazywane naczelnikom urzędów skarbowych tytuły wykonawcze i wnioski egzekucyjne,
  - sposób sporządzania wniosku egzekucyjnego, tytułu wykonawczego oraz informacji o posiadanych przez zobowiązanego składnikach majątku lub źródłach dochodu oraz szczegółowy sposób ich przekazywania,
  - zakres danych zobowiązanego zawartych w tytule wykonawczym i weryfikowanych z danymi zawartymi w CEIDG oraz w rejestrze PESEL,
  - sposób nadania klauzuli o skierowaniu tytułu wykonawczego do egzekucji administracyjnej,
  - sposób posługiwania się tytułem wykonawczym przekazany drogą elektroniczną oraz sposób przekształcenia samego tytułu z postaci elektronicznej na papierową;
- 11) **uchylenie art. 27c**, obligującego wierzyciela do wystawienia tytułu wykonawczego na oboje małżonków w sytuacji prowadzenia egzekucji zarówno z majątku wspólnego, jak też z majątków odrębnych;
- 12) **dodanie art. 27e**, zgodnie z którym, jeżeli odrębne przepisy przewidują odpowiedzialność zobowiązanego za niezapłaconą należność z odsetkami, to obejmuje ona zarówno jego majątek osobisty, jak i majątek wspólny – wówczas podstawą do prowadzenia egzekucji jest tytuł wykonawczy wystawiony na zobowiązanego (również co do kosztów upomnienia oraz kosztów egzekucyjnych); Ponadto ustawodawca postanowił, że zawarcie umowy majątkowej małżeńskiej (tzw. umowa o rozdzielność majątkową) lub wystąpienie innego zdarzenia powodującego: ograniczenie, zniesienie, wyłączenie lub ustanie odpowiedzialności zobowiązanego jest bezskuteczne do składnika majątkowego, który wchodziłby w skład majątku wspólnego, gdyby nie wystąpiło żadne z ww. zdarzeń (taki składnik jest uznany jako wchodzący w skład majątku wspólnego). Przewidziano również, że jeżeli małżonek zobowiązanego złoży odpowiedni wniosek – zostanie:
- a) zawiadomiony przez organ egzekucyjny o aktualnej wysokości należności pieniężnej oraz o związanej z nią wysokości odsetek oraz kosztów upomnienia i egzekucyjnych,
  - b) pouczone o zakazie rozporządzania uprzednio zajętą rzeczą lub prawem majątkowym (jako składnikami majątku wspólnego) oraz o zakazie realizacji takiego prawa poza częścią wolną od zajęcia;
- 13) **dodanie art. 27f**, zgodnie z którym w związku z ponoszeniem odpowiedzialności majątkiem wspólnym – małżonkowi zobowiązanego przysługuje prawo wniesienia sprzeciwu, którego podstawą może być: ograniczenie, zniesienie, wyłączenie lub ustanie odpowiedzialności majątkiem wspólnym;

Wnosząc taki sprzeciw określa się istotę i zakres zawartego w nim żądania oraz wskazuje dowody uzasadniające to żądanie (gdy przedmiotem egzekucji jest stanowiąca składnik majątku wspólnego nieruchomości – wówczas na wniesienie sprzeciwu przewidziano 14 dni od daty doręczenia małżonkowi zobowiązanego wezwania do zapłaty całości należności wraz z dodatkowymi kosztami w terminie 14 dni od daty doręczenia wezwania, pod rygorem przystąpienia do opisu i oszacowania nieruchomości).

Samo wniesienie sprzeciwu do wierzyciela (możliwe jeden raz w trakcie postępowania) następuje za pośrednictwem organu egzekucyjnego, o czym powiadamia się zobowiązanego.

Wierzyciel – jako adresat takiego sprzeciwu – wydaje postanowienie, w którym go oddala lub uznaje w całości lub częściowo (jest ono doręczane zarówno zobowiązanemu, jak i jego małżonkowi – każdemu z nich przysługuje prawo wniesienia zażalenia; po tym, jak takie postanowienie stanie się ostateczne, wierzyciel niezwłocznie zawiadamia organ egzekucyjny o takim fakcie – a do czasu tego zawiadomienia zajęta rzecz będąca częścią majątku wspólnego nie może być sprzedana, a prawo majątkowe wykonywane;

- 14) **dodanie art. 27g**, zgodnie z którym małżonkowi zobowiązanego przysługują prawa, jakie posiada zobowiązany w egzekucji z majątku wspólnego z chwilą wniesienia sprzeciwu albo złożenia wniosku o udzielenie informacji co do aktualnej wysokości dochodzonej należności;
- 15) **dodanie art. 27h**, zgodnie z którym organ egzekucyjny w zależności od sposobu ostatecznego rozpatrzenia sprzeciwu wniesionego przez małżonka zobowiązanego:
  - a) przy oddaleniu sprzeciwu:
    - poucza o zakazie rozporządzania uprzednio zajętą rzeczą lub prawem majątkowym jako składnikami majątku wspólnego,
    - kontynuuje egzekucję z majątku wspólnego,
  - b) przy uznaniu sprzeciwu:
    - uchyla w całości lub w części czynność egzekucyjną – jeżeli osoba trzecia nie nabyła własności rzeczy lub prawa w egzekucji z majątku wspólnego,
    - usuwa stwierdzoną wadę czynności egzekucyjnej;
- 16) **dodanie art. 27i**, który przewiduje, że w przypadku gdy inny podmiot nabył własność rzeczy lub prawa majątkowego obciążonych zastawem skarbowym lub hipoteką przymusową – podstawą do prowadzenia egzekucji administracyjnej jest w dalszym ciągu tytuł wykonawczy wystawiony na zobowiązanego (aktualny właściciel uczestniczy w postępowaniu na prawach zobowiązanego);
- 17) **dodanie art. 27j**, który dla właściciela rzeczy lub posiadacza prawa majątkowego z dnia jego zajęcia przewiduje prawo wniesienia sprzeciwu w oparciu o wskazanie na ograniczenie, wyłączenie lub ustanie odpowiedzialności na podstawie danej rzeczy lub prawa majątkowego;

- 18) **dodanie art. 32aa**, który nakłada na wierzyciela obowiązek niezwłocznego powiadomienia organu egzekucyjnego o:
- zmianie wysokości należności (wskutek jej częściowego lub całościowego wygaśnięcia) objętej tytułem wykonawczym, zwłaszcza gdy to wygaśnięcie wynika z:
    - wyegzekwowania należności przez inny organ egzekucyjny,
    - zmiany dokumentu będącego podstawą wystawienia tytułu wykonawczego, z której wynika zmniejszenie wysokości należności pieniężnej,
    - przedawnienia należności pieniężnej,
    - zapłaty dokonanej wierzycielowi,
  - zdarzeniu powodującym zawieszenie lub umorzenie postępowania egzekucyjnego (jak również ustanie przyczyny jego zawieszenia),
  - okresie, za jaki nie nalicza się odsetek za niezapłacenie należności w terminie, stanowiącego następstwo zdarzenia zaistniałego po dniu wystawienia tytułu wykonawczego,
  - uzyskanej informacji o składniku majątkowym lub źródle dochodu zobowiązanego,
  - zobowiązaniem w zakresie niezbędnym do prowadzenia egzekucji administracyjnej;
- 19) **zmiana treści art. 33 (podstawy zarzutów)** – wnoszone są do wierzyciela za pośrednictwem organu egzekucyjnego w oparciu o minimum jedną ze wskazanych poniżej podstaw:
- nieistnienie obowiązku,
  - określenie w tytule wykonawczym treści obowiązku niezgodnie z orzeczeniem, dokumentem lub przepisem prawa,
  - błąd co do zobowiązanego,
  - brak uprzedniego doręczenia upomnienia dla zobowiązanego (jeżeli istniał taki obowiązek),
  - całkowite lub częściowe wygaśnięcie obowiązku,
  - brak wymagalności obowiązku – jeżeli jest to następstwem udzielenia preferencji w zapłacie zobowiązania (odroczenie terminu lub rozłożenie na raty) lub następstwem wystąpienia innej przyczyny;
- Samo wniesienie zarzutu powinno nastąpić nie później niż:
- 30 dni od daty wyegzekwowania całej należności wraz z dodatkowymi kosztami,
  - do dnia zapłaty całej należności wraz z dodatkowymi kosztami,
  - w siedem dni od daty doręczenia zobowiązanemu postanowienia o całkowitym lub częściowym umorzeniu postępowania egzekucyjnego.
- 20) **zmiana treści art. 34 (rozpatrzenie zarzutów)** – po wniesieniu są niezwłocznie przekazywane wierzycielowi, który poprzez wydane postanowienie, na które przysługuje zażalenie – może:
- oddalić zarzut,
  - uznać w całości lub w części,
  - stwierdzić niedopuszczalność zarzutu jeżeli był lub aktualnie jest przedmiotem rozpatrywania w odrębnym postępowaniu sądowym, podatkowym lub administracyjnym lub gdy zobowiązany w całości lub w części kwestionuje wy-

magalność należności pieniężnej, której wysokość ustala lub określa decyzja, od której przysługuje środek zaskarżenia;

Po tym jak organ egzekucyjny otrzyma zawiadomienie o wydaniu ostatecznego postanowienia w sprawie zarzutów to w zależności od jego treści:

- kontynuuje prowadzenie postępowania,
- podejmuje zawieszono postępowanie,
- zawiesza lub umarza postępowanie egzekucyjne w całości lub w części.

21) **dodanie art. 34a**, zgodnie z którym zaistnienie okoliczności będącej podstawą zarzutu, w przypadku braku wymagalności – jeśli ma ona charakter trwały lub jeśli wystąpiła przed wszczęciem egzekucji administracyjnej) – jest podstawą dla wierzyciela do wystąpienia z urzędu do organu egzekucyjnego o umorzenie postępowania egzekucyjnego w całości lub w części;

22) **art. 35 (skutki zarzutów)** – zmiana treści § 1, zgodnie z którym wniesienie zarzutu do siedmiu dni od daty doręczenia odpisu tytułu wykonawczego skutkuje zawieszeniem postępowania egzekucyjnego w całości lub w części do czasu doręczenia organowi ostatecznego postanowienia wierzyciela w sprawie rozpatrzenia zarzutów;

Ponadto dodano § 1a, zgodnie z którym – w uzasadnionych przypadkach – wierzyciel po otrzymaniu wniesionego zarzutu może wystąpić do organu egzekucyjnego o podjęcie zawieszono postępowania egzekucyjnego w całości lub w części.

23) **art. 36 (obowiązek udzielania informacji i wyjaśnień)** – dodanie § 4, zgodnie z którym jeżeli zobowiązany zaniecha realizacji obowiązku powiadomienia o miejscu zamieszkania lub siedziby, to doręczenie pism przez wierzyciela lub organ egzekucyjny uznaje się za skuteczne pod dotychczasowym adresem, o czym zobowiązany jest pouczany w doręczonym upomnieniu lub przy doręczeniu odpisu tytułu wykonawczego;

24) **dodanie art. 37b**, zgodnie z którym zobowiązany może być wezwany przez wierzyciela lub organ egzekucyjny (w zakresie, w jakim jest to niezbędne do wszczęcia lub prowadzenia egzekucji administracyjnej) do złożenia oświadczenia o posiadanym majątku lub źródłach dochodu, ze szczególnym naciskiem na zupełność i prawdziwość jego treści;

Przedmiotowe oświadczenie jest składane w wyznaczonym terminie (pisemnie lub ustnie do protokołu) pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia – podobnie jak ww. wezwanie, które zawiera pouczenie zobowiązanego o ewentualnej odpowiedzialności karnej oraz informacje umożliwiające złożenie prawdziwego i zupełnego oświadczenia (elementy zawarte w takim wezwaniu określi Minister Finansów w drodze rozporządzenia).

25) **dodanie art. 37c**, zgodnie z którym rozporządzenie rzeczą lub prawem po ich zajęciu nie wywiera wpływu na prowadzoną z nich egzekucję – ich nabywca może uczestniczyć w postępowaniu egzekucyjnym na prawach zobowiązanego;

Podjęte czynności egzekucyjne są skuteczne zarówno wobec zobowiązanego jak i wobec nabywcy rzeczy lub prawa majątkowego (także jeśli skutek rozporządzenia rzeczą lub prawem majątkowym nastąpił po ich zajęciu, co nie uchybia przepisom o ochronie nabywców w dobrej wierze).

[Przejdź do księgarni →](#)

ksiegarnia.beck.pl